

Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija

Kā Satversme man palīdz veidoties par atbildīgu Latvijas pilsoni?

Darba autore: Laura Kaņepone, 12.soc.

Pedagoģe: Gunita Smiltāne

Atbildība ir jēdziens, ko lietojam dažādās situācijās un kontekstā – tā var būt attieksme pret pienākumiem vai rūpes par citiem. Katrs cilvēks to izprot citādāk, taču visus vieno kolektīva apziņa, ka katra rīcībai ir saistība ar līdzcilvēkiem, sabiedrību kopumā, dabu un pašiem sevi. No individuālas apzinātas attieksmes pret savu rīcību lielākā mērogā atbildība kļūst par sabiedrības un kultūras veidotāju. Var rasties jautājums: kā gan manu individuālo attieksmi pret Latvijas sabiedrību ietekmē Satversme? Atbilde slēpjas Satversmes brīvības, vienlīdzības un politiskās līdzdalības vērtībās.

Satversme ir Latvijas miera un labklājības pamats – sabiedrības vērtību nesēja. Tā garantē pilsoņiem personisko brīvību – gan personas neaizskaramību, gan domas un vārda brīvību.¹ Īsta atbildība nav iespējama bez brīvības. Brīvība nozīmē spēju izpaust sevi un konstruēt savstarpējās attiecības, kļūstot par sabiedrības pārstāvi. Gadu savas dzīves pavadot apmaiņas programmā Beļģijā, ievēroju brīvības atšķirīgās izpausmes Rietumeiropā – pieraduši pie multikulturālisma, Beļģijas iedzīvotāji draudzīgāk pieņem citādo un mazāk kritizē cilvēku pašizpaušmi nekā relatīvi atturīgie Latvijas iedzīvotāji.

Satversme rosina Latvijas pilsoņus citam pret citu attiekties ar cieņu un godprātību, uzskatīt apkārtējos cilvēkus par vienlīdzīgiem.² Respektēt cilvēkus, neskatoties uz to nacionalitāti, rasi, seksuālo orientāciju vai ticību, esmu iemācījusies kopš agra vecuma. Lai gan Satversme pamatojas uz vienlīdzības vērtību, Latvijas sabiedrībai ir tāls ceļš ejams uz vienlīdzīgas, satīcīgas vides izveidošanu. Sabiedrībā ir vērojama aizspriedumu pilna attieksme pret jebko, kas tajā ievieš sociālas pārmaiņas, taču uzskatu, ka virzība uz vienlīdzīgu sabiedrību ir arī ceļš uz atbildību pret valsti un tās pamatlikumu.

Politiskā līdzdalība ir nozīmīgs atbildības komponents, jo Latvija ir demokrātiska republika, kurā valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai, un tieši Satversmes 8. pants nodrošina pilntiesīgu Latvijas pilsoņu dalību valsts politiskajās norisēs. Atbildīga pilsoņa rīcība ir izprast problēmu rašanās cēloņus un veicināt pārmaiņas, kas situāciju uzlabotu, taču Latvijas sabiedrībā ir vērojama nevēlēšanās sevi veltīt aktuālu jautājumu risināšanai: ko 2020. gada rasu konflikti pasaulē nozīmē mūsu homogēnajai sabiedrībai? Kāpēc vēl joprojām Latvija ir pieskaitāma pie tām Eiropas valstīm, kas neatzīst viendzimuma pārus? Katram ir jāapzinās, ka politiskā līdzdalība ir vislielākā atbildība pret Latvijas nākotni – tie esam mēs, kas veido mūsu valsti.

Latvijas Satversme ir konstruēta uz vērtībām, kas spētu būt par atbildīgas, taisnīgas un vienlīdzīgas sabiedrības pamatu. Vērojot un piedzīvojot pasauli citviet, esmu ievērojusi, ka Latvijas sabiedrība nebūt nav tuvu ideālam, taču vēlos kļūt par vienu no tās līdzgājējām ceļā, ko ejam uz atbildību.

¹ Latvijas Republikas Satversmes 94., 99. un 100. pants. Rīga, 1998. <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>. Skatīts 08.12.2020.

² Latvijas Republikas Satversmes 91. un 95. pants. Rīga, 1998. <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>. Skatīts 08.12.2020.

Informācijas avoti:

1. Latvijas Republikas Satversme. Rīga: Satversmes Sapulce, 1922.
<https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>. Skatīts 08.12.2020.